

ОЛІФЕРЧУК Альона Анатоліївна,
здобувач вищої освіти з курсу ННЕКІ НАВС,
спеціальність «Право»

Науковий керівник:
ПОЛІЩУК Віталій В'ячеславович,
старший викладач кафедри
криміналістичного забезпечення та
судових експертиз ННЕКІ НАВС

КІБЕРПРОСТІР ЯК НОВИЙ ВИКЛИК У СФЕРІ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ: ПОШИРЕННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ЧЕРЕЗ МЕРЕЖУ ІНТЕРНЕТ

Інтернет став середовищем не лише для комунікацій і бізнесу, а й для поширення злочинної діяльності, зокрема наркозлочинності. Кіберпростір характеризується динамічним розвитком технологій, що дозволяють анонімно реалізовувати наркотичні засоби та обходити традиційні правоохоронні механізми. Це створює серйозну загрозу для боротьби зі злочинами, пов'язаними з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин. [1, с. 165].

Сучасний розвиток інформаційних технологій відкрив людству безпрецедентні можливості у сфері комунікацій, обміну знаннями та доступу до інформації. Водночас кіберпростір став і ареною для нових форм злочинності, зокрема поширення наркотичних засобів та психотропних речовин через мережу Інтернет. Це явище є серйозним викликом для правоохоронних органів, оскільки торгівля наркотиками в мережі має свою специфіку, що відрізняє її від традиційних форм наркобізнесу.

Соціальні наслідки: доступність наркотиків через Інтернет збільшує ризики поширення наркозалежності серед молоді і вразливих категорій населення. Інтернет анклавція дозволяє обійти сімейний контроль і традиційні соціальні бар'єри. Це веде до збільшення випадків вживання наркотичних засобів та психотропних речовин, що в свою чергу збільшує кількість передозувань і ускладнень для системи охорони здоров'я.

Сучасні методи боротьби: для подолання проблеми застосовуються комплексні заходи: законодавче посилення відповідальності, міжнародна координація правоохоронних органів, використання штучного інтелекту для відстеження сайтів зі збутом наркотичних засобів та психотропних речовин. Значну роль відіграє просвітницька робота з молоддю щодо ризиків збуту наркотичних засобів у інтернет мережі.

Інтернет створює унікальні умови для функціонування анонімних маркетплейсів та спеціалізованих платформ, де реалізуються наркотичні

речовини. Зазвичай такі майданчики функціонують у «даркнеті» – прихованій частині мережі, доступній лише за допомогою спеціальних програм, таких як Тог. Тут здійснюється продаж наркотиків із використанням криптовалют, що значно ускладнює відстеження фінансових потоків і персональних даних злочинців.

Окрему небезпеку становить використання засобів передачі поштових відправлень для доставки наркотичних засобів. Зловмисники нерідко застосовують цю форму анонімної передачі, адже вона дозволяє мінімізувати ризик особистого контакту між продавцем і покупцем. Засоби передачі поштових відправлень використовуються як посередник у схемах «закладок», коли покупець отримує код доступу до комірки та забирає замовлений наркотик. Цей спосіб ускладнює фіксацію правопорушення та ідентифікацію учасників злочинної діяльності.

Поширення наркотичних засобів у кіберпросторі супроводжується низкою проблем, пов'язаних із транснаціональним характером цієї злочинної діяльності. Сучасні технології дозволяють злочинцям легко переміщувати свої ресурси між юрисдикціями, використовуючи слабкі місця національних систем контролю. Крім того, криптовалюти забезпечують високий рівень анонімності фінансових операцій, що створює значні труднощі для правоохоронних органів у виявленні джерел фінансування наркобізнесу.

Не менш важливим є аспект кібербезпеки: злочинці активно застосовують методи шифрування даних, VPN та інші інструменти цифрової анонімізації. Це вимагає від держав створення спеціалізованих підрозділів з кіберполіції, обладнаних сучасними технічними засобами та компетенціями у сфері цифрової криміналістики.

Окрім цього, варто звернути увагу на необхідність підвищення цифрової грамотності населення. Молодь, яка є основною цільовою аудиторією наркоторговців у мережі, часто не усвідомлює реальних загроз, пов'язаних із купівлею наркотиків через Інтернет. Профілактична робота у закладах освіти, формування антидопінгової та антинаркотичної культури є важливим елементом державної політики.

Міжнародні організації, зокрема ООН, Європол та Інтерпол, у своїх звітах наголошують, що лише глобальна співпраця у сфері кібербезпеки здатна забезпечити ефективну протидію поширенню наркотиків через мережу. Це включає не лише обмін даними та спільні операції, але й гармонізацію законодавства, що дозволяє ліквідовувати транснаціональні злочинні угруповання.

Таким чином, питання боротьби з наркозлочинністю у кіберпросторі виходить далеко за межі національної юрисдикції та потребує скоординованих зусиль на всіх рівнях.

Приклади судової практики в Україні свідчать, що дедалі частіше органи досудового розслідування стикаються зі справами, пов'язаними з поширенням наркотичних засобів та психотропних речовин через мережу. Так, у 2021 році в Києві було викрито організовану групу, яка через месенджери Telegram здійснювала продаж психотропних речовин. Слідство встановило, що адміністратори створювали канали, розміщували «прайси» та забезпечували анонімність покупців і продавців. У результаті кілька учасників групи отримали значні строки позбавлення волі [3, с. 45].

Не менш показовим є приклад міжнародної практики. У США ще у 2013 році правоохоронці закрили один із найбільших майданчиків у даркнеті – Silk Road. Цей ресурс працював за принципом інтернет-магазину та дозволяв здійснювати транзакції виключно в біткойнах. Адміністратор сайту був засуджений до довічного ув'язнення без права апеляції, що стало прецедентом у боротьбі з наркоторгівлею у інтернеті. [2, с. 112].

Європейський досвід також демонструє ефективність міжнародної взаємодії. У 2020 році спільна операція Європолу та ФБР призвела до закриття найбільшого на той час даркнет-майданчика Wall Street Market. Було вилучено сервери, арештовано ключових адміністраторів і заморожено криптовалютні активи на мільйони євро [4]. Цей випадок підкреслює, що лише об'єднавши ресурси, держави можуть ефективно протидіяти кіберзлочинності.

Проблема поширення наркотиків через Інтернет особливо актуальна для України, адже країна є частиною глобального інформаційного простору, а молодь – найбільш активні користувачі мережі – потрапляє до групи підвищеного ризику. Вітчизняна судова практика свідчить про зростання кількості справ, пов'язаних із «закладками».

Наприклад, у Харківській області у 2022 році поліція ліквідувала групу, яка за допомогою онлайн-каналів здійснювала поширення амфетаміну та метамфетаміну. Розслідування показало, що до схеми були залучені студенти, які отримували завдання розкладати наркотики по «тайниках» [5].

Таким чином, наведені приклади демонструють, що проблема кібернаркоторгівлі має як локальний, так і міжнародний характер. Її розв'язання потребує узгоджених дій на рівні державних і міжнародних інституцій, вдосконалення законодавства та використання сучасних технологій. Важливим є також активне залучення експертів із кібербезпеки та створення спеціалізованих підрозділів у структурі правоохоронних органів.

Отже, кіберпростір став новим фронтом у боротьбі з наркозлочинністю. Для подолання цієї загрози необхідна тісна

взаємодія правоохоронних органів, міжнародних організацій, ІТ-фахівців і громадськості. Лише комплексний підхід, що поєднує правові, технічні та просвітницькі заходи, може забезпечити ефективне виявлення та припинення незаконної торгівлі наркотиками через Інтернет. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню рівня безпеки суспільства та збереженню здоров'я нації.

Список використаних джерел

1. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право України: Особлива частина. – К.: Баїте, 2014.
2. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). World Drug Report 2023. – Vienna: UN, 2023.
3. Качан О.О. Інтернет як простір нових загроз у сфері наркозлочинності. – Право України, 2021, №3.
4. Europol. Internet Organised Crime Threat Assessment (IOCTA). – 2022.
5. Служба безпеки України. Звіт про протидію кіберзлочинності. – Київ, 2022.

ОЛФЕРЧУК Альона Анатоліївна,
здобувач вищої освіти з курсу ННЕКІ НАВС,
спеціальність «Право»

Науковий керівник:

ПРИХОДЬКО Юрій Павлович,
професор кафедри
криміналістичного забезпечення та судових експертиз
ННЕКІ НАВС, к.ю.н., доцент

ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ У РІЗНИХ СФЕРАХ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних умовах розвитку технологій та збройного протистояння безпілотні літальні апарати (БПЛА) посідають ключове місце серед інноваційних засобів забезпечення безпеки, оборони та ефективного управління різними процесами. В Україні, особливо в умовах воєнного стану, їх роль значно зросла, що зумовлює необхідність комплексного наукового аналізу особливостей їх застосування, правового регулювання та перспектив розвитку [4].

Безпілотні літальні апарати стали невід'ємним елементом сучасної війни та важливим інструментом у правоохоронній, рятувальній та інших сферах діяльності. Їх використання дозволяє не лише підвищити ефективність виконання завдань, але й мінімізувати ризики для життя людини.

Безпілотний літальний апарат – це технічний засіб, який здійснює політ без пілота на борту та може керуватися дистанційно або автономно.